

Марчук Олександра Олегівна
Житомирський державний
технологічний університет
Науковий керівник:
ст. викл. Ткачук В.О.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Однією з найголовніших закономірностей розвитку світової господарської системи є взаємозв'язок економічного зростання та підвищення ролі людського капіталу в національній економіці. До останнього часу економічна категорія „людський капітал” розглядалася в основному в теоретичній площині, але в сучасних ринкових умовах формування людського капіталу дедалі більше перетворюється на основу економічного зростання та міжнародного обміну, радикальних структурних зрушень, стає головним чинником формування сталого високого рівня конкурентоспроможності персоналу і підприємства.

У сучасному суспільстві людський капітал стає основою багатства. Саме він визначає конкурентоспроможність економічних систем, виступає ключовим ресурсом їх розвитку. Здатність економіки створювати і ефективно використовувати людський капітал все в більшій мірі визначає економічну силу нації, її добробут.

Природним чинником неефективності ринкової системи, і, як наслідок, проблемою відтворення людського капіталу є стійке погіршення демографічної ситуації в Україні.

За оцінками експертів, потенціал наявного людського капіталу загрожує вичерпатися швидше, аніж природні багатства України. На цьому наголосили учасники круглого столу „Розвиток трудового потенціалу як чинник економічного зростання України”, який відбувся в Національному інституті стратегічних досліджень (НІСД) за участі провідних науковців, роботодавців, представників профспілок, урядових структур та освітян.

Демографічні прогнози свідчать: якщо не вкладати в розвиток наявного людського капіталу, він вичерпається швидше за природні багатства. Так, середній вік працівників сфери промислового виробництва в Україні становить 55 років. А частка робітників високої кваліфікації не перевищує й 10%. Якщо така тенденція зберігатиметься й надалі, то в 2015 році потреба у кваліфікованих кадрах задовольнятиметься лише на 35–40%. Через неузгодженість ринку освітніх послуг і ринку праці підготовлені фахівці нерідко є незатребуваними або виконують малокваліфіковані роботи, що свідчить або про низьку якість освіти, або про нераціональне використання праці.

Окрім того, Україна стає експортером людських ресурсів. Відбувається „вимивання” кваліфікованих кадрів, які не можуть реалізувати себе на вітчизняному ринку праці через відсутність попиту або наднизьку вартість праці. Як наслідок, українці працюють на збільшення ВВП не власної держави, а інших країн світу.

Розбалансованість ринку праці пов'язана із відсутністю взаємодії органів державного управління, системи вищої і професійно-технічної освіти, роботодавців та працівників. Зусиллями лише однієї із цих сторін розв'язати проблему створення продуктивних робочих місць та насичення їх працівниками відповідної кваліфікації неможливо.

На даному етапі соціально-економічного розвитку національної економіки одним із першочергових завдань держави є підтримання та стимулювання позитивної тенденції природного приросту населення, також те, що є потреба врегулювання трудової міграції населення і зменшення кількості „човникової” міграції.

Постійне зростання світових соціальних стандартів, яке буде особливо відчутним для України в контексті її євроінтеграційних орієнтирів, невпинно підвищуватиме ресурсні потреби соціальної сфери для підтримки розвитку людського капіталу. Це вимагає інтегрованості соціальної політики з цілями диверсифікації джерел доходів громадян на основі зростання ВВП, продуктивності праці та ефективності виробництва.

Отже, можна стверджувати, що в Україні є значні резерви для розвитку людського капіталу, проте потрібно здійснити велику кількість перетворень як на макро- так і на мікрорівні в соціально-економічній сфері для того, щоб підвищити рівень конкурентоздатності вітчизняного людського капіталу.

На основі поданого матеріалу, можна зробити висновок, що для розвитку людського капіталу потрібно:

- розробити державні програми підтримки молодих фахівців, що направлятимуться в сільську місцевість, для підтримки аграрного сектору країни;
- передбачити поступове приведення рівня фінансування людського розвитку (витрат на освіту та охорону здоров'я) до рівня групи країн з високим рівнем розвитку людського капіталу;
- розробити цільову програму стимулювання самозайнятості та підприємництва для осіб, які повертаються після трудової діяльності з-за кордону з метою скорочення масштабів масової трудової міграції за кордон;
- активізувати творчий потенціал людей, розвиток висококваліфікованої робочої сили;
- у державній і регіональній програмах охорони здоров'я передбачити питання покращення репродуктивного здоров'я населення, підвищення рухової активності і боротьби з палінням;
- встановити гідні державних гарантії мінімального соціального забезпечення громадян;
- запровадити принцип економічної зацікавленості роботодавців у забезпеченні безпечних умов праці найманих працівників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гайдуцький А.П. Масштаби трудової міграції українців за кордон / А.П. Гайдуцький // Економіка та держава. – 2007. – №8. – С. 82–86.
2. Іляш О.І. Оцінка розвитку людського капіталу України / О.І. Іляш // Економіка і регіон. – 2008. – №3 (18). – С. 141–145.
3. Ушенко Н.В. Напрями відтворення людського капіталу та їх вплив на економічний розвиток країни /

Н.В. Ушенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №9 (88). – С. 151–157.

4. Бобух І. Диспропорції нагромадження людського капіталу: взаємний вплив і шляхи мінімізації / І. Бобух // Економіст. – 2009. – №7. – С. 32–35.

5. Шапуров О.О. Людський капітал як фактор економічного зростання / О.О. Шапуров // Держава та регіони. – 2008. – №1. – С. 180–184.